
Cecilie Løveid

Maria Quisling

színdarab 4 részben, 35 jelenetben

(megjelent a Napkút kiadónál, 2012-ben, Kovács katáng Ferenc fordításában)

Vidkun Quislinget nem kell bemutatni Magyarországon: neve köznevesült, fogalomná lett, ha mégoly értelmetlen fogalomná is a háború után, bekerült a történelemkönyvekbe, mint a fasiszta kollaboráns szinonímája.

Vidkun orosz szerelmeit és feleségeit érdemes bemutatni Magyarországon: nem köznapi, ahogy a két, szépségéről híres nő követi ezt a gyógyíthatatlan fanatikus képzelgő norvégot országokon és elveken keresztül – mindketten, egyidőben, feleségként.

Alekszandra Anrejevna Voronyina – a 17 éves, táncosnői álmokat kergető fiatal feleség, a művész.

Maria Vaszilievna Pasesnyikova – a családját hátrahagyó szerető, a közigazdász végzettségű fiatal nő.

Cecilie Loveid drámakötetének középpontjában kettőjük közül Maria áll. Sűrített kivonata, ugyanakkor átköltött, poetizált lenyomata a valódi, hús-vér figurának, aki élete végéig kitartott Quisling mellett, nem csak a férfi, de a saját, 1980-ban Norvégiában bekövetkezett haláláig.

Mara Vaszilievna Pasesnyikova – menekült a háború- és a vörösök dúlta, éhínség sújtotta Ukrajnából, Harkovból, mint ahogy az első feleség, Alexandra (Asja) is.

Maria Quisling rajongott Vidkun – mélyen hitte – idealizmusáért.

Alexandra elhagyta Quislinget, nem utolsó sorban Maria közreműködésének és féltékenységének köszönhetően. Maria végig mellette maradt, a hatalom tetőpontján élvezte a first lady szerepét, megcsapta az önjelölt filozófus és nemzetvédő „universuma” (Quisling ezen a címen kezdett a soha be nem fejezett nagy mű megírásába). Ugyanakkor a svéd R. bárónő szerint, aki személyesen ismerte Mariát és Vidkun Quislinget Ukrajnából is és Norvégiából is, és aki később egy amerikai lapnak nyilatkozva meglehetősen objektív tudósítást adja többszöri találkozásaiknak, a nő csupán „árnyéka volt” a politikus Quislingnek, dekoratív báb a bábkormány kelléktárban. Önmagát, nemcsak korábbi életét feladó járulék, de hogy ez megértést hív-e elő bennünk vagy megvetést, azt a drámaíró ránk bízta. Egy árnyék élete.

Ellentétes pólusok között, vonzások és választani nem tudások között vergődik maga Quisling. Két nő, két én, két ellentétes előjelű hatalom. „Hogy fogadkozik az ember, hogy sohasem nőszül meg. A bátyámnak tettem ígéretet, mikor a kishúgunk meghalt. Aztán közbeszól a vak sors.” Anyjának szemefénye, Mariának elvesztett gyermeke helyett is gyermeke. Nem tud dönteni énjai között közéleti játszadozásai közepette sem a „nagyra nőtt gyerek”. Jótékonyági követ vagy hatalomszerző. Szent Olav felkentje vagy Hitler csatlósa. Szembeszegül vagy

behódol. Beteges gyerek, önző idealista, akit ide-oda rángat a veleszületett gyengeségéből fakadó bizonytalanság: „Anyám, egyre biztosabb vagyok abban, hogy van élet a halál után, vagy nincs. S hogy személyes ügy, vagy mégsem – s ha személyes, akkor vagy tudatos, vagy épp ellenkezőleg!”

Maria bizonytalanságához, gyengeségéhez külső „erő” kell. A színen át- és átsétál a Medve, a hátrahagyott szülőföld jelképe. Hol komornaként, hol lelkiismeretként, hol a Gyermekkel, de mindig a közelben. A három Anya, Asjáé, Mariaé, Vidkuné, alkalmi kóruossal állnak össze, együtt szól az odahagyott nyomor, a törődés, az új otthon ígérete a gyerekdalban és a darab végén a siratóénekekben is. A Gyermek Maria számára az erő. A hiány, a kínzó és elnyomott lelkiismeret és a cél. A darab kezdő- és végpontja. A remény. Hogy megéri.

Cecilie Loveid darabja olyan, mintha egy tercett egyik szereplőjének hangja időlegesen elnyomná a másik két hangot. Most Mariát halljuk, aki háttérbe szorítja a másik két szereplőt. Azonban a trilógiát a norvég drámaíró nem Mariára, Vidkunre és Asjara, hanem három, a történelemből ismert női karakterre képzelte el (Barock Friise, 1993, Maria Q, 1994, és Rhindøtrene, 1996), tehát talán nem hibázunk, ha magában a darabban is a női sorsot, az anya-sorsot, a választások és vállalások lehetőségeit keressük a sok más elévülhetetlen és napjainkban is aktuális kérdés között.

A darabot ősbemutatója 1994-ben volt az oslói Nemzeti Színházban.

Bancsik Ágnes